

SYLABUS – OPIS ZAJĘĆ/PRZEDMIOTU

I. Informacje ogólne

1. Nazwa zajęć/przedmiotu: **Metody interpretacji źródeł przyrodniczych w archeologii do "rekonstrukcji" paleośrodowiska/paleoklimatu/paleodemografii (lityczne i in.)**
2. Kod zajęć/przedmiotu: **19-MIZPA-11-ArchU**
3. Rodzaj zajęć/przedmiotu (obowiązkowy lub fakultatywny): **obowiązkowy**
4. Kierunek studiów: **ARCHEOLOGIA, specjalizacja Archeologia Pradziejowa i Średniowieczna**
5. Poziom studiów (I lub II stopień, jednolite studia magisterskie): **II stopień**
6. Profil studiów (ogólnoakademicki / praktyczny): **ogólnoakademicki**
7. Rok studiów (jeśli obowiązuje): **I rok**
8. Rodzaje zajęć i liczba godzin (np.: 15 h W, 30 h ĆW): **15 h L**
9. Liczba punktów ECTS: **0 LUB 1.50 (w zależności od programu)**
10. Imię, nazwisko, tytuł / stopień naukowy, adres e-mail prowadzącego zajęcia: **Piotr Chachlikowski, prof. UAM dr hab., piocha@amu.edu.pl**
11. Język wykładowy: **polski**
12. Zajęcia / przedmiot prowadzone zdalnie (e-learning) (tak [częściowo/w całości] / nie): **nie**

II. Informacje szczegółowe

1. Cele zajęć/przedmiotu: **Podstawowym celem zajęć laboratoryjnych jest zapoznanie studentów z metodyką badań kompleksów (technokompleksów) źródeł poświadczających aktywność społeczności pradziejowych i wczesnohistorycznych w sferze obróbki i użytkowania surowców skalnych niekrzemianowych, czyli tzw. kamieniarstwa. Jednocześnie stanowią one inspirację dla aplikacji efektów rzeczonych badań źródeł kamiennych w interpretacji wybranych procesów i zjawisk naturalnych oraz kulturowych, zachodzących od późnego paleolitu aż do średniowiecza. Mają także za zadanie ukazanie specyfiki studiów nad kamiennym materiałem zabytkowym – kategorią źródeł pomijaną w dotychczasowej praktyce archeometrycznej, jak i w prahistoriografii polskiej (szerzej: europejskiej).**
2. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (jeśli obowiązują): **podstawowa znajomość zagadnień dotyczących pochodzenia i użytkowania surowców skalnych w pradziejach oraz w czasach wczesnohistorycznych.**
3. Efekty uczenia się (EU) dla zajęć i odniesienie do efektów uczenia się (EK) dla kierunku studiów:

Symbol EU dla zajęć/przedmiotu	Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia EU student/ka:	Symbole EK dla kierunku studiów
19-MIZPA-11-ArchU_1	Posiada umiejętność posługiwania się pojęciami i terminami z zakresu szeroko rozumianego zagadnienia badań źródłoznawczych w dziedzinie kamieniarstwa w przeszłości.	K_W01, K_W02, K_W04, K_W05, K_W06, K_W07, K_U02, K_U03, K_U04, K_K01
19-MIZPA-11-ArchU_2	Zyskuje podstawy do samodzielnego, a także we współpracy z innymi specjalistami (głównie geologami i petrografami) opracowania oraz interpretacji źródeł łączonych z obróbką i użytkowaniem niekrzemianowych surowców skalnych, w aspektach: oceny wiarygodności wyróżniania źródeł kamiennych (artefakt versus geofakt), ich systematyki surowcowej, formalno-technicznej oraz funkcjonalnej, wreszcie kwalifikacji kulturowo-chronologicznej produktów kamieniarstwa pradziejowego i wczesnohistorycznego.	K_W01, K_W02, K_W03, K_W04, K_W05, K_W06, K_W07, K_W08, K_U01, K_U02, K_U03, K_U04, K_U05, K_U06, K_U07, K_K01, K_K02, K_K04

19-MIZPA-11-ArchU_3	Posiada umiejętność rekonstrukcji kamieniarstwa z punktu widzenia: asortymentu, proveniencji oraz technik obróbki surowców skalnych wykorzystywanych w omawianej produkcji, profilu funkcjonalnego tej wytwórczości, wreszcie rozpoznania zakresu selekcji surowców skalnych, a następnie ich doboru w zależności od wytwarzanych rodzajów narzędzi.	K_W01, K_W02, K_W03, K_W05, K_W06, K_W07, K_W08, K_U01, K_U02, K_U03, K_U04, K_U05, K_U06, K_U07, K_K01, K_K02, K_K04
19-MIZPA-11-ArchU_4	Zyskuje wiedzę na temat użytkowania niekrzemianowych surowców skalnych wśród produktów kamieniarstwa pradziejowego i średniowiecznego, w aspektach: zróżnicowania typologiczno-funkcjonalnego oraz kulturowo-chronologicznego,	K_W01, K_W02, K_W03, K_W04, K_W05, K_W06, K_W07, K_W08, K_U01, K_U02, K_U03, K_U04, K_U05, K_U06, K_U07, K_K01, K_K02, K_K04
19-MIZPA-11-ArchU_5	Potrafi kreatywnie wykorzystywać wyniki badań źródeł poświadczających kamieniarstwo w interpretacji zjawisk i procesów zachodzących w pradziejach i średniowieczu.	K_W01, K_W02, K_W03, K_W04, K_W05, K_W06, K_W07, K_W08, K_U01, K_U02, K_U03, K_U04, K_U05, K_U06, K_U07, K_K01, K_K02, K_K04

4. Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się (EU) z odniesieniem do odpowiednich efektów uczenia się (EU) dla zajęć/przedmiotu

Treści programowe dla zajęć/przedmiotu:	Symbol EU dla zajęć/przedmiotu
Założenia metodyczne analizy źródeł kamiennych: podstawy wiarygodności wyróżniania źródeł (kontekst geologiczny i kulturowy, identyfikacja cech antropogennych).	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2
Podstawy systematyki źródeł kamiennych (kryteria: surowcowe, typologiczno-techniczne, funkcjonalne).	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2 19-MIZPA-11-ArchU_3
Podstawy identyfikacji kulturowo-chronologicznej źródeł kamiennych (przesłanki: planigraficzno-stratygraficzne, typologiczne, surowcowe).	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2 19-MIZPA-11-ArchU_3
Źródła i sposoby pozyskiwania niekrzemianowych surowców skalnych w przeszłości (surowce eratyczne, surowce importowane).	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2 19-MIZPA-11-ArchU_3
Struktura typologiczno-formalna produktów kamieniarstwa pradziejowego i średniowiecznego – zróżnicowanie asortymentu wyrobów w aspekcie funkcjonalnym oraz kulturowo-chronologicznym.	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2 19-MIZPA-11-ArchU_3

Techniki obróbki niekrzemianych surowców skalnych w przeszłości.	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2 19-MIZPA-11-ArchU_3
Użytkowanie surowców kamiennych w aspekcie zastosowań utylitarnych: typologiczno-funkcyjnym (typologiczno-funkcyjny aspekt zróżnicowania struktury surowcowej; surowcowy aspekt zróżnicowania struktury narzędziowej), oraz kulturowo-chronologicznym.	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2 19-MIZPA-11-ArchU_3 19-MIZPA-11-ArchU_4 19-MIZPA-11-ArchU_5
Użytkowanie surowców skalnych w aspekcie zastosowań obrzędowych. Praktyki doboru surowca kamiennego według kryterium barwy w obrzędowości społeczności pradziejowych.	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2 19-MIZPA-11-ArchU_3 19-MIZPA-11-ArchU_4 19-MIZPA-11-ArchU_5
Podstawy metodyczne badań nad zjawiskiem dalekosiężnego obiegu surowców skalnych w pradziejach i w dobie wczesnohistorycznej; kryteria i metody identyfikacji (archeologicznej i petrologicznej) hipotetycznych „importów”. Struktura asortymentowa i pochodzenie surowców importowanych w wytwórczości kamieniarskiej. Rozumienie zjawiska „importu”. Zarys koncepcji interpretacyjnych na temat przejmowania i użytkowania „importu” na Niżu w przeszłości (koncepcja przyrodniczo-ekonomiczna versus koncepcja kulturowo-procesualna).	19-MIZPA-11-ArchU_1 19-MIZPA-11-ArchU_2 19-MIZPA-11-ArchU_3 19-MIZPA-11-ArchU_4 19-MIZPA-11-ArchU_5

5. Zalecana literatura:

- Chachlikowski P., *Ze studiów nad pochodzeniem i użytkowaniem surowców importowanych w wytwórczości kamieniarskiej społeczności wczesnorolniczych Kujaw*, [w:] A. Koško (red.), *Z badań nad genezą regionalizmu kulturowego społeczeństw Kujaw*, Poznań-Inowrocław 1996, s. 121-153.
- Chachlikowski P. *Kamieniarstwo późnoneolitycznych społeczeństw Kujaw*, Poznań 1997.
- Chachlikowski P., *Surowce eratyczne w kamieniarstwie społeczeństw wczesnoagrarnych Niżu Polskiego (IV-III tys. przed Chr.)*, Poznań 2013.
- Chachlikowski, P., *Methodical concepts and assumptions underlying research methods for studies on the erratic raw material of the Polish Lowland. Geology versus archeology*, (in:) D.H. Werra, M. Woźny (eds), *Between history and archaeology. Papers in honor of Jacek Lech*, Oxford 2017, s. 147-156.
- Chachlikowski P., *The erratic stone raw material reservoir in the Polish Lowland and its procurement and selection within the local late Neolithic societies. Choices between the “gift” from the glacial past and the Earth's natural resources of the “south”* [w:] Valde-Nowak P., Sobczyk K., Nowak M., Żrałka J. (red.), *Multas per gentes et multa per saecula: amici magistro et collegae suo Ioanni Christopho Kozłowski dedicant*, Kraków 2018, s. 537-546.

- Chachlikowski P., Romańska A. (red.), *Przeszłość wpisana w kamień. Obrzędowe i siedliskowe formy użytkowania stanowisk 9 i 10 w Grabkowie na Kujawach*, Poznań 2018.
- Chachlikowski P., Skoczylas J., *Exploration of stone raw-materials in stone industry of late-neolithic communities of Lowland Poland (Niż Polski). Prospects for further petroarchaeological studies in the Kujawy region*, "Przegląd Archeologiczny", T. 49, 2001, s. 17-34.
- Kulczycka-Leciejewiczowa A., Majerowicz A., Prinke A., Wojciechowski W., *Opis zabytków kamiennych. Propozycja standaryzacji*, „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków”, Seria B, T. XCVI, Warszawa 1996.
- Prinke A., Skoczylas J., *Stone Raw Material Economy in the Neolithic of the Polish Lowlands*, "Przegląd Archeologiczny":27, s. 43-85, 1980.
- Štelc J., Malina J., *Základy petroarcheologie*, Brno 1974.

III. Informacje dodatkowe

1. Metody i formy prowadzenia zajęć umożliwiające osiągnięcie założonych EU (proszę wskazać z proponowanych metod właściwe dla opisywanych zajęć lub/i zaproponować inne)

Metody i formy prowadzenia zajęć	X
Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień	
Wykład konwersatoryjny	
Wykład problemowy	
Dyskusja	X
Praca z tekstem	
Metoda analizy przypadków	
Uczenie problemowe (Problem-based learning)	
Gra dydaktyczna/symulacyjna	
Rozwiązywanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych)	
Metoda ćwiczeniowa	
Metoda laboratoryjna	X
Metoda badawcza (dociekania naukowego)	
Metoda warsztatowa	
Metoda projektu	
Pokaz i obserwacja	X
Demonstracje dźwiękowe i/lub video	
Metody aktywizujące (np.: „burza mózgów”, technika analizy SWOT, technika drzewka decyzyjnego, metoda „kuli śnieżowej”, konstruowanie „map myśli”)	
Praca w grupach	X
Inne (jakie?) -	
...	

2. Sposoby oceniania stopnia osiągnięcia EU (proszę wskazać z proponowanych sposobów właściwe dla danego EU lub/i zaproponować inne)

Sposoby oceniania	Symbole EU dla zajęć/przedmiotu				
	19-MIZPA-11-ArchU_1	19-MIZPA-11-ArchU_2	19-MIZPA-11-ArchU_3	19-MIZPA-11-ArchU_4	19-MIZPA-11-ArchU_5
Egzamin pisemny					
Egzamin ustny					
Egzamin z „otwartą książką”					
Kolokwium pisemne					
Kolokwium ustne	X	X	X	X	X
Test					
Projekt					
Esej					
Raport					
Prezentacja multimedialna					
Egzamin praktyczny (obserwacja wykonawstwa)		X			
Portfolio					
Inne (jakie?) -					

...						
-----	--	--	--	--	--	--

3. Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Forma aktywności		Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem		15
Praca własna studenta*	Przygotowanie do zajęć	
	Czytanie wskazanej literatury	20
	Przygotowanie pracy pisemnej, raportu, prezentacji, demonstracji, itp.	
	Przygotowanie projektu	
	Przygotowanie pracy semestralnej	
	Przygotowanie do egzaminu / zaliczenia	15
	Inne (jakie?) -	
	...	
SUMA GODZIN		50
LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA ZAJĘĆ/PRZEDMIOTU		0 LUB 1.50 (w zależności od programu)
* proszę wskazać z proponowanych <u>przykładów</u> pracy własnej studenta właściwe dla opisywanych zajęć lub/i zaproponować inne		

4. Kryteria oceniania wg skali stosowanej w UAM:

bardzo dobry (bdb; 5,0): student w stopniu wyróżniającym opanował treści nauczania
dobry plus (+db; 4,5): student w stopniu bardzo dobrym opanował treści nauczania
dobry (db; 4,0): student w stopniu dobrym opanował treści nauczania
dostateczny plus (+dst; 3,5): student w stopniu zadowalającym opanował treści nauczania
dostateczny (dst; 3,0): student w stopniu dostatecznym opanował treści nauczania
niedostateczny (ndst; 2,0): student nie opanował 60% treści nauczania